

VÝZKUM FUNGOVÁNÍ STUDENTSKÝCH ČÁSTÍ AKADEMICKÝCH SENÁTŮ V ZEMÍCH VISEGRÁDSKÉ ČTYŘKY

v rámci projektu

**„ACSA – Profesionalizace studentských členů akademické samosprávy v zemích
Visegrádské čtyřky“**

podporovaného Mezinárodním Visegrádským fondem

pro Akademické centrum studentských aktivit

vypracoval: Mgr. Tomáš Roubal*

---

* **Fakulta sociálních studií, Masarykova Univerzita v Brně, Česká republika**

Obsah:

Výzkum fungování studentských částí akademických senátů v zemích Visegrádské čtyřky

1.	Úvod	1
2.	Teoretické vymezení výzkumu	1
2.1.	Co jsme chtěli zjistit	1
2.2.	Co jsme věděli a co předpokládali	1
2.3.	Jak jsme uvažovali	2
2.4.	Jak jsme jednali	3
3.	Operacionalizace aneb od teoretických úvah ke konkrétní práci . . .	4
4.	Výsledky	4

VÝZKUM FUNGOVÁNÍ STUDENTSKÝCH ČÁSTÍ AKADEMICKÝCH SENÁTŮ V ZEMÍCH V4

1. ÚVOD

Tato srovnávací studie zabývající se studentskými částmi univerzitních akademických senátů v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku je pilotním výzkumem, který je postaven zejména na dotazníkovém šetření. Přestože jsme měli před začátkem výzkumu jakousi představu o fungování studentských zastupitelských organizací ve zmiňovaných zemích, nebylo naším záměrem provést vyčerpávající dotazníkové šetření. Zároveň jsme se ovšem snažili zjistit co možná nejvíce informací, které budeme moci zpracovat.

Jsme jako dobrodruhovité jdoucí do neznámých končin. Víme, že nové kraje určitě celé neprobádáme, zároveň nás neuspokojuje jenom to, že jsme do nich vkročili. S námahou kreslíme základní křivky nové mapy a současně se snažíme vysvětlit, co která čára znamená. S pětadevadesátiprocentní pravděpodobností je naše mapa správná, možná se pleteme, nejspíš ale mimoděk zaznamenáváme i něco, co jednou ti, kteří přijdou po nás, ocení. Proto se nepřinášíme jen výsledky, ale stručně a srozumitelně popisujeme i celý náš výzkum.

2. TEORETICKÉ VYMEZENÍ VÝZKUMU

2.1. Co jsme chtěli zjistit

Celá tato práce by se dala pojímat jako odpověď na základní výzkumnou otázku, či spíše dvojotázku:

„Liší se v jednotlivých zemích V4 studentské části univerzitních akademických senátů podle míry organizovanosti s ohledem na tamní vysokoškolský zákon? Jestliže ano, jaké jsou základní proměnné určující tyto rozdíly?“

Již zde musíme poznamenat, že studiem příslušných vysokoškolských zákonů v zemích Visegrádské čtyřky (dále V4) se zabývala jiná práce v rámci celého projektu. Obě práce vznikaly paralelně, s tím, že výsledky rozboru zákonů musely být brány do úvahy při našich analýzách. Už z předvýzkumu ale bylo jasné, že v hrubých rysech je situace v zemích V4 obdobná.

2.2. Co jsme věděli a co předpokládali

„Poznej sama sebe“ hlásal nápis na delfské věštírně. Akademické centrum studentských aktivit (dále ACSA) již několik let zkoumá situaci v České republice a poznatky z těchto výzkumů byly základním kamenem, na němž jsme začali stavět. Věděli jsme, že díky porevoluční „prostudentské“ atmosféře ranných devadesátých let je v ČR dostatečný legislativní prostor pro práci studentských zastupitelů. Dokonce větší, než v některých západních evropských zemích (např. Německo). Věděli jsme, že úroveň práce studentských reprezentantů je velice rozdílná. Od osobního nasazení po maximální apatii. Věděli jsme, že studentské části akademických senátů fungují ze dvou základních příčin. Buď je mezi studentskými členy akademických senátů charismatický vůdce, nebo zde hraje svou roli „duch místa“ – každý další nově zvolený student je vtažen do kolektivu, který nepřipustí jeho nečinnost¹.

Pracovně jsme rozdělili studentské části akademických senátů na univerzitní úrovni (dále studentská komora) do několika „vývojových stádií“² (viz bod 3) a začali jsme s dlouhodobým výzkumem, který by měl opakovaně měřit míru aktivity jednotlivých studentských samospráv. Věděli

¹ Tento typ senátů jsme hodnotili nejvýše, protože nejsnáze odolává otřesům, ke kterým dojde, když „přirozený vůdce“ přestane dál dělat svou práci (zpravidla dostuduje a odejde).

² Pojem „vývojová stádia“ implikuje proces zlepšování, musíme ale poznamenat, že v této chvíli nejsme schopni rozhodnout, zda ve vývoji míry organizovanosti studentských senátů nedochází i ke stagnacím či recesím.

jsme, že i v ostatních zemích V4 působí národní studentské organizace, že zde působí na každé univerzitě akademické senáty, do nichž jsou, v souladu s legislativou, vybíráni studentští zástupitelé. Věděli jsme, že výše uvedené je dostatečným argumentem pro smysluplné naplánování srovnávací studie.

Předpokládali jsme, že vzhledem k obdobné novodobé historii bude situace v ostatních zemích V4 obdobná.

2.3. Jak jsme uvažovali

„A kde jsou hypotézy?“ zeptá se jistě na tomto místě snaživý student sociologie. Každý výzkum má přece mít hypotézy, které se nakonec buď potvrdí, nebo vyvrátí. Někdy to ale není nezbytné. V našem případě bychom mohli nejspíše předložit řadu výroků, o nichž bychom na konci práce pronesli, zda platí, nebo nikoliv³. S ohledem na rozsah celého výzkumu bychom ale mohli nanejvýš rozhodnout, zda ta která hypotéza spíše platí či nikoliv, a proto je rozumné se těmto hypotézám vyhnout.

O tom, co jsme zkoumali bude celá příští kapitola. Nyní si povězte pár slov o tom, jak a koho jsme zkoumali.

Zkoumáme-li studentské komory, bude logické, že se zaměříme právě na ně. Ideální variantou by samozřejmě bylo navštívit všechny univerzity ve všech zemích V4 a popovídat si s tamními studentskými zástupci. Vzhledem k finančním i organizačním možnostem však tato představa není realizovatelná. Rozhodli jsme se proto pro rozesílání dotazníků. Takto zvolená cesta má však dvě základní nevýhody. První se týká nejisté návratnosti dotazníků a získání dat zkrácených samovýběrem⁴. Druhý problém se týká zjišťovaných údajů. Ať se budeme snažit sebevíc, nejspíše se (díky našemu úhlu pohledu) nevyhneme určitým nejasnostem.

Z uvedeného vyplývá, že jsme museli vybrat jen některé univerzity. Po delší úvaze se ukázalo jako nejlepší zvolit pět největších a dvě nejmenší univerzity v zemi⁵. Z výzkumu jsme vyloučili školy, které vysokoškolský zákon v ČR⁶ popisuje jako školy „státní“. Tyto vzdělávací instituce se řídí specifickými pravidly a protože se dá předpokládat naprosto svérázná forma fungování studentských komor, v této fázi výzkumu nás nezajímají. Hlavní důraz při interpretaci klademe na velké univerzity představující podstatnou část studentů té které země. Malé univerzity byly do výzkumu zahrnuty okrajově, především pro lepší zmapování situace v zemi, ale také proto, abychom je mohli zohlednit v dalším výzkumu.⁷

Jak dlouhý bude muset dotazník být? Co nejdelší, abychom zjistili co možná nejvíc údajů, a zároveň co nejkratší, abychom nikoho neokrádali o čas a aby se nám věnoval i příště. Jako optimální se ukázalo rozdělit zjišťované údaje do dvou dotazníků. Na otázky v prvním dotazníku nám stačí jedna odpověď za celou studentskou komoru, jejíž členové se musí na odpovědi dohodnout, druhý dotazník je individuální a je zaměřený na jednoho každého studentského zástupce.

Dotazník bylo rovněž nutné přeložit do angličtiny. Mohlo tak dojít k dílčímu zkreslení vlivem možného nepochopení některé otázky. Dá se však předpokládat, že vysokoškolští studenti budou anglickému textu rozumět. Zároveň máme pro všechny země V4 zaručeny stejné výchozí podmínky.

Poslední otázka se týkala formy distribuce. Pro snadnost a rychlost jsme dali přednost elektronickému souboru zaslanému e-mailem.

³ Pro neodbytné badatele nabízíme pár možných hypotéz: H1: Všechny země mají obdobné rozložení studentských částí univerzitních senátů podle aktivity. H2: Jendou ze základních proměnných ovlivňujících míru organizovanosti studentských částí univerzitních senátů je velikost školy. H3: Studentské části univerzitních senátů, jejichž členové jsou dobře organizovaní, mají vlastní zasedací místnost. H4: Studentské části univerzitních senátů, jejichž členové jsou dobře organizovaní, mají propracovanější systém informování akademické obce.

⁴ Dá se předpokládat, že spíše by odpověděli respondenti z lépe organizovaných, aktivních studentských komor.

⁵ Počítáno dle počtu studentů.

⁶ Zákon č. 111/1998 Sb.

⁷ Bude-li situace na malých univerzitách obdobná jako situace na univerzitách velkých, dá se spíše předpokládat, že situace na ostatních, nezkoumaných, univerzitách v zemi bude nejspíše korespondovat se získanými daty.

2.4. Jak jsme jednali

Nejprve jsme poslali dopis na všechny národní studentské organizace s žádostí o seznam univerzit v zemi⁸. V tomto seznamu nám národní studentské organizace vyznačily pět největších škol a dvě nejmenší ve své zemi. Dále jsme se spojili s konkrétními lidmi na jednotlivých školách. Tyto „kontaktní osoby“ jsme poprosili o spolupráci při distribuci dotazníků. Oni byli těmi, kdo měli za úkol dotazník rozeslat mezi všechny studentské zástupce v jejich univerzitním senátu.

O komunikaci s jednotlivými organizacemi jsme si vedli záznamy. Již to, jak moc bylo nutné zástupce národní studentské organizace či kontaktní osobu upomínat, je sám o sobě jeden z ukazatelů míry aktivity určité osoby či instituce.

3. OPERACIONALIZACE ANEB OD TEORETICKÝCH ÚVAH KE KONKRÉTNÍ PRÁCI

Při hodnocení stupně organizovanosti jsme vyšli z modelu hodnocení kvality vysokého školství dle European Foundation of Quality Management (EFQM), který jsme zjednodušili. Studentské komory jsme v první úrovni rozdělili na „fungující“ a „nefungující“. Fungující dále pak na další tři stupně: *Aktivita*, *Proces* a *Systém*. Zjistili jsme, že najít ke každému stádiu jednoznačné ukazatele je velmi nesnadné. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli u každé studentské komory zapojené do výzkumu přiřazovat různé varianty odpovědí různým stádiím organizovanosti a pracovat se všemi možnostmi. Výsledný model tak bude plastičtější.⁹

Dotazník navíc obsahuje i několik otázek, které nesouvisí přímo s tématem výzkumu, jsou však zaměřené na hlubší porozumění situace v jednotlivých zemích.

POKUD VÁS VÝZKUM ZAUJAL, OBRAŤTE SE NA NÁS (info@acsa.vutbr.cz) - RÁDI VÁM POSKYTNEME BLIŽŠÍ INFORMACE.

---

⁸ A získali jsme tak tzv. oporu ve výběru.

⁹ Např. univerzita XY je podle nejvíce ukazatelů ve stádiu „Proces“, druhá nejčastější hodnota je „Aktivita“, jiné se téměř nevyskytují. Je nutno dodat, že předpokládáme, že prakticky každá univerzita bude alespoň v nějakém ukazateli v každé kategorii.